

УДК 340.11

А. Є. Шевченко,
доктор юридичних наук,
А. В. Старостюк,
кандидат юридичних наук,
Національний університет
ДПС України

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена актуальним проблемам розвитку теорії держави і права як науки та навчальної дисципліни. Аналізуються питання модернізації теорії держави і права у контексті формування правової свідомості та правової культури майбутніх спеціалістів у сфері юриспруденції.

Статья посвящается актуальным проблемам развития теории государства и права как науки и учебной дисциплины. Анализируются вопросы модернизации теории государства и права в контексте формирования правового сознания и правовой культуры будущих специалистов в сфере юриспруденции.

The article is dedicated to actual problems of theory of law and state as a science and academic discipline. We analyze problems of modernization of theory of law and state in the context of legal consciousness and culture formation of the future experts in the field of law.

Ключові слова: *теорія держави і права, теорія держави, теорія права, правова культура, правосвідомість, юридична діяльність.*

Нагальні проблеми розвитку сучасного українського суспільства, де соціальною цінністю є людина, сьогодні потребують теоретичного переосмислення ролі та значення юридичної освіти з метою якісної підготовки майбутніх фахівців у галузі теорії права і держави. Враховуючи той факт, що фундаментальне місце в системі юридичних наук належить теорії держави і права, наша увага зосереджена на з'ясуванні її ролі та значенні в контексті формування, розвитку і закріплення нового юридичного мислення, високого рівня професіоналізму, правової культури, необхідності ствердження режиму законності та правопорядку в суспільстві. Причому особлива вага приділена питанням європейської системи цінностей у процесі розвитку теорії держави і права як науки та навчальної дисципліни.

Значний внесок у розвиток загальнотеоретичних знань про державу і право здійснили такі філософи, як Сократ, Платон, Аристотель, Ульпіан, Цицерон, Г. Гроцій, Б. Спіноза, Д. Локк, Т. Гоббс, Ж.Ж. Руссо, І. Кант, Г. Гегель.

У кінці XIX – початку XX століття ці питання розглядалися у працях таких мислителів, як М. Алексєєв, М. Бердяєв, Б. Кістяківський, М. Коркунов, П. Новгородцев, П. Петражицький та ін. Велика кількість робіт з філософії та теорії знайшла відображення у вигляді підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, однак їх теоретичний рівень був не нижчий за рівень наукових монографій. Це давало можливість мати широке уявлення про існування впливових шкіл та напрямів теоретичного правознавства.

Значний внесок у дослідження цього питання здійснено сучасними вітчизняними дослідниками, серед яких: Є. Бурлай, А. Козловський, М. Козюбра, О. Костенко, Н. Оніщенко, П. Рабінович, О. Скакун, Ю. Шемшученко та ін.

Однак перед кожною наукою та навчальною дисципліною на відповідних історичних етапах розвитку постають нові питання, відповіді на які значною мірою впливають на практику державно-правового будівництва. Це повною мірою стосується і загальнотеоретичної юридичної науки і навчальної дисципліни – теорії держави і права.

Метою цієї статті є розгляд питань, які пов'язані з переосмисленням проблеми розвитку ролі науки теорії держави і права в контексті модернізації юридичної освіти в Україні. Для досягнення зазначеної мети автори поставили такі завдання: охарактеризувати роль науки теорії держави і права як ціннісної основи юридичного мислення та процесу здійснення юридичної діяльності; виявити позитивні зміни, які відбулися у вітчизняній загальнотеоретичній юриспруденції; охарактеризувати роль права щодо переосмислення пізнання державно-правової дійсності; обґрунтувати доцільність розмежування теорії держави і права на складові – теорію права та теорію держави; виявити проблеми щодо розвитку загальнотеоретичних знань про державно-правову дійсність та вказати на шляхи їх подолання; запропонувати креативну модель мислення в процесі пізнання закономірностей розвитку права та держави.

Будучи ціннісною основою юридичного мислення, наука теорії держави і права створює відповідні теоретичні моделі, розробляє базові поняття та категорії, суттєво впливає на правовий світогляд, правову культуру майбутніх юристів. Таким шляхом формуються внутрішні установки щодо процесу реалізації норм права, виходячи з рівня освіти, якісної характеристики набутих юридичних знань.

Враховуючи те, що на сьогодні юристи – це досить велика соціальна група, нас цікавитиме не їх кількісна характеристика, а рівень підготовки, наповнення юридичних знань та ціннісна орієнтація. Юрист, який лише на високому рівні володіє необхідною інформацією щодо існуючої нормативно-правової бази та практики її використання, не може протистояти тим викликам, які існують у реальному суспільному житті та процесі розвитку суспільних відносин. Постає питання: на що саме має бути спрямована правова свідомість осіб, практика діяльності яких буде або є пов'язана з правом та процесом його втілення в життя? Відповідь, на нашу думку, має міститися вже на початковому професійному етапі її формування. Таким етапом і є сам процес накопичення юридичних знань, який відбувається шляхом здобуття юридичної освіти у вищих навчальних закладах.

Слід зазначити, що, не дивлячись на всі проблемні аспекти розвитку сучасної юридичної освіти в Україні, не можна не згадати про існуючі суттєві позитивні зрушення в розвитку загальнотеоретичної науки про державу і право та її вплив на процес викладання теорії держави і права у вищих навчальних закладах. Позитивним є те, що: відбулася деполітизація та деідеологізація вітчизняної загальнотеоретичної юриспруденції; усвідомлення того, що держава є винятковим творцем закону, але не права; утвердження думки про те, що генезис

права має витоки не з держави, а з реального життя, природних прав людини, які є першоджерелом права; усвідомлення того, що право не виникає водночас з державою, а передує їй; право може існувати без держави і поза нею; про недоцільність механічного прив'язування розвитку права до держави; необхідність врахування культурних, релігійних національних чинників, які істотно впливають на характер взаємодії між державою і правом та ступінь їх автономності [1, с. 36].

Ціннісні зрушення в теоретико-правовій думці щодо пізнання держави і права обумовили необхідність вирішення питань щодо перегляду методологічних підходів у процесі викладання курсу „Теорія держави і права”. Так, не вирішеним залишаються питання доцільності або недоцільності розподілу курсу „Теорія держави і права” на дві самостійні дисципліни: „Теорія права” та „Теорія держави”.

Враховуючи досвід західноєвропейських країн, суттєві зміни в ціннісних підходах щодо розуміння ролі права та держави в суспільному житті, усвідомлення того, що право передує процесам виникнення держави, доцільною, на нашу думку, є диференціація теорії держави і права на теорію права і теорію держави. Причому процес вивчення загальнотеоретичних питань щодо функціонування права і держави має розпочинатися саме з теорії права. Одним із аргументів на користь такого підходу є необхідність здобуття майбутніми юристами, в першу чергу, тих знань, які наповнили б їх свідомість ціннісним баченням процесу здійснення державно-владних функцій. Без відповіді на фундаментальне питання „що представляє собою право?”, яке й до тепер залишається дискусійним в юридичній науці, недоцільно вивчати теми, які пов'язані з державою та діяльністю державного апарату, оскільки саме теорія права формує базовий правовий світогляд майбутніх юристів, який проєктується на всі державотворчі процеси. Можна лише уявити, скільки шкоди завдасть юрист, у свідомості якого міцно закріпиться думка, що держава створює право або розуміння права, як наказу влади.

Неприпустимо ототожнювати місце і роль права у життєдіяльності суспільства, зводячи його до законодавства. Існування права не обмежується існуванням жодної із його форм.

Цінним, на нашу думку, є бачення щодо права П. Рабіновича, який задекларував рух до „європейського праворозуміння”, з врахуванням таких нетипових для вітчизняного праворозуміння ознак права, як: здатність задовольняти відповідні інтереси, врахування біосоціальних характеристик індивідів та їх психологічного стану, унікальність соціальної ситуації, унеможливлення формалізованого підходу, потреби виходу за межі юридичного тексту та справедливої збалансованості [1, с. 56].

Право має містити в своїй основі права людини. Врахування реальних потреб та інтересів індивідів наповнює право змістом. Розуміння права з позицій захисту прав і свобод людини і громадянина відповідає тій меті, на досягнення якої воно має бути спрямоване.

„Основне завдання позитивного права полягає в тому, щоб прийняти в себе зміст природного права, розгорнути його у вигляді ряду правил зовнішньої поведінки, прилаштованих до умов даного життя і до потреб даного часу, надати цим правилам змістовну форму і словарне закріплення і далі проникнути у свідомість і волю людей як домінуюче веління. Позитивне право є доцільна форма підтримання природного права” [2, с. 58].

Особливої гостроти набувають питання моральної еволюції позитивного права, які, на нашу думку, доцільно розглядати саме з позицій відповідності позитивного права природному праву в сучасних умовах, коли спостерігається нехтування не лише правами окремих громадян з боку державних органів і посадових осіб, а й нехтуванням правами цілих народів. Засобом

подолання правового свавілля є ідея природного права, яка має знаходити своє відображення у праві позитивному.

Цікавим є підхід, який базується на необхідності визначення поняття права на основі принципу соціального натуралізму. Як стверджує О.М. Костенко, „соціальні явища не можна розглядати за межами дії законів природи, навпаки, їх треба розглядати як не менш природні за фізичні й біологічні, а навіть природніші, бо вони є вищою формою розвитку природи” [3, с. 73]. Виходячи з цих позицій доцільно зазначити, що людина має жити за природними законами суспільного життя, які, у свою чергу, обумовлюють існування морального аспекту в праві. Адже те, що є дійсно природним, – відповідає критеріям добра, служить прогресу і розвитку як самої людини, так і суспільства в цілому.

Переконливою, на нашу думку, є погляд М. І. Козюбри щодо позитивних зрушень, які відбулися в „доктринальній правосвідомості в останню чверть минулого століття. Згадаймо хоча б дискусію наприкінці 70-х – на початку 80-х років про праворозуміння, під час якої було висловлено чимало слушних і досі актуальних думок щодо взаємозв’язку права й держави, зокрема про те, що держава є винятковим творцем закону, але не права, вона має монополію на законотворчість, а не на правотворчість. На жаль, на практику ця дискусія майже не вплинула” [1, с. 36].

З моменту проголошення України як суверенної держави і до сьогодення вітчизняна юридична наука здійснила значний внесок у розробку теоретичних аспектів праворозуміння. Підтвердженням цьому є усвідомлення значною кількістю вчених-теоретиків необхідності використання інтегративного підходу до визначення поняття права, необхідності врахування того, що право має як природний зміст, так і соціальну форму.

Уся історія права – це процес послідовного узаконення природних прав людини, затвердження їх як відповідних юридичних норм. Саме природні права людини з їх глибоким моральним змістом є критерієм прийняття правотворчих рішень, здійснення правозастосовної діяльності. Однак слід пам’ятати, що „владі не потрібне право – їй достатньо закону” [4, с. 475]. Саме за допомогою закону державна влада досить часто прагне узурпувати права своїх громадян. Однак цього не відбуватиметься, якщо право матиме моральний характер, якщо норми, які містяться в системі існуючих нормативно-правових актів відповідатимуть природним правам людини.

Однак сьогоdnішній стан розвитку України характеризується загостренням існуючих суперечностей щодо взаємовідносин між громадянами і державою. „...Держава, яка повинна захищати права громадян, опікуватися „загальним благом”, сама перетворилась у „бізнеспроект” окремих політиків, які об’єдналися з метою отримання надприбутків” [5, с. 271].

Враховуючи те, що сучасна теоретико-правова думка завжди характеризувалася плюралізмом ідей щодо розуміння права як явища суспільного життя, готуючи спеціалістів у галузі держави і права, необхідно враховувати європейські підходи до вивчення права та такі правові ідеали, як основоположні права людини, принцип верховенства права та правових законів.

Право мало і має свою власну історію, періоди розвитку та ін. Тому, на нашу думку, доцільно використовувати вже існуючий як теоретичний, так і практичний досвід щодо розмежування предметного поля теорії держави і права, вивчення глибинних процесів виникнення, розвитку і функціонування права, як самостійного явища суспільного життя з метою здійснення ефективної практичної діяльності.

Однак паралельно з позитивними змінами, які спостерігаються щодо стану розвитку теорії держави і права як науки та навчальної дисципліни, слід звернути увагу на існуючий незмінний підхід, який характеризує послідовність викладення тем у підручниках та навчальних посібниках з курсу теорії держави і права. Йдеться про те, що перше місце в більшості з них займає проблематика, яка стосується питань функціонування і розвитку держави, а не права. Такий порядок викладення навчального матеріалу не відповідає вимогам щодо належного рівня формування правосвідомості і правової культури майбутніх фахівців у сфері юридичної діяльності. Адже вивчаючи теорію держави перед теорією права, студенти неминуче сприймають право як результат діяльності держави, як додаток до держави, що створюється та змінюється нею [6, с. 29, 30, 47].

Заслугує на увагу досвід, який існує на факультеті правничих наук Національного університету „Кієво-Могилянська академія” щодо нової програми з нормативного курсу „Загальна теорія права”. Саме вона орієнтована на „ознайомлення студентів із системою понять і категорій, що в загальній формі виражають місце права в житті людини і суспільства, його взаємовідносини з іншими соціальними явищами, зокрема й з державою, логіку функціонування і розвитку права та виявлення їх закономірностей” [1, с. 40].

Деякі спроби в цьому напрямі були здійснені й у процесі підготовки навчально-методичного посібника з курсу „Теорія держави і права” професорсько-викладацьким складом кафедри теорії права та держави Національного університету ДПС України. Йдеться про те, що до переліку проблем, які стосуються державознавства, було включено загальнотеоретичні питання щодо суспільства, людини, особи та громадянина, питання щодо соціального регулювання та правового статусу [7]. Це, на нашу думку, лише перший крок на шляху радикального перегляду й удосконалення структури викладення матеріалу в процесі вивчення теорії держави і права. Автори статті стоять на позиціях усвідомлення необхідності надання питанням права первинного значення, а звідси випливає і доцільність зміни назви самої навчальної дисципліни з „Теорії держави і права” на „Теорію права та держави”.

Інша проблема, яка є досить розповсюдженою в контексті викладення навчального матеріалу з курсу „Теорія держави і права” – це проблема способів викладення та обґрунтування відповідних теоретичних положень. Зазвичай навчальні посібники та підручники підготовлені таким чином, що в них спостерігається констатація відповідного теоретичного матеріалу, що ускладнює, а іноді і робить неможливим процес творчого мислення студента, що є необхідною умовою ефективного навчання та пізнання глибинних аспектів розвитку права та держави. У процесі опрацювання теоретичного матеріалу, який викладений у такій навчальній літературі, досить важко з’ясувати: а яку ж саме позицію займає той чи інший автор підручника чи посібника? За таких умов процес навчання перетворюється в запам’ятовування, а не усвідомлення правильності відповідних концептуальних положень. Пошук нових ідей і спрямованість на процес такого пошуку фактично відсутні в навчальній літературі. А звідси випливає деяке побоювання студентів вийти за межі традиційного, викладеного в підручнику чи посібнику розуміння відповідного питання, відсутність готовності до розумового ризику в процесі навчання, прагнення працювати на оцінку, а не на досягнення істини, пошук якої можливий лише у творчому середовищі, в процесі дискусії та відповідної аргументації.

Виклики сьогодення потребують необхідності нестандартного та різноманітного за способами мислення викладачів і студентів. Доцільно, на нашу думку, звернути увагу на запропоновану Д. Перкінсом модель параметрів і характеристик креативності мислення, основними елементами якої він вважав: наявність сильного внутрішнього спонукання,

обов'язку перед власними принципами; здатність виходити за межі при вирішенні відповідних проблем; ментальну мобільність, що дає творчим особистостям можливість знаходити нові перспективи при розв'язанні традиційних і нестандартних завдань; готовність ризикувати і помилятися; прийняття сторонніх точок зору; спрямованість на об'єктивний результат, вихід за межі свого „Я”; внутрішню мотивацію, занурення в процес діяльності за власним бажанням [8, с. 119–120].

Саме за наявності таких креативних підходів мислення, які є основою інтелектуального розвитку людини, можна вести мову про ефективність процесу навчання в цілому, що сприяє прогресу в усіх сферах людської діяльності, в тому числі і в державно-правовій.

Таким чином, проаналізувавши проблеми розвитку теорії держави та права як фундаментальної юридичної науки, що виявляє основні та загальні закономірності державно-правових явищ, слід зазначити її вагомий роль у контексті напрацювання понять та категорій для всієї системи юридичних наук.

Виходячи з пріоритетних напрямів реформування вищої освіти в Україні, одним з яких є гуманізація освітньої діяльності, спрямування навчально-виховного процесу на формування творчої особистості майбутнього фахівця та створення належних умов для розкриття духовно-емоційних і розумових здібностей студентів, вважаємо за необхідне здійснення удосконалення процесу викладання загальнотеоретичних знань про право та державу, надаючи вивченню права первинне значення, що ціннісно визначає весь подальший процес пізнання загальних та основних закономірностей розвитку державно-правової дійсності. Саме право з його глибоким соціальним змістом є тією основою, на базі якої мають створюватися та знаходити подальший розвиток і удосконалення всі багатогранні процеси, які відбуваються в житті нашої країни.

Перед науково-педагогічними працівниками, які задіяні в процесі формування правової свідомості і правової культури майбутніх фахівців у сфері державно-правової дійсності, стоять нелегкі завдання, які потребують широкого і креативного мислення, пошуку нових форм і методів передачі інформації, спрямованості на вирішення тих проблем, які існують у житті сучасної України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про українське право / [за ред. проф. І. Безклубого] // Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – К.: Грамота, 2009. – Чис. IV. – С. 36.
2. Ильин И. А. О сущности правосознания / И. А. Ильин. – М., 1993. – С. 58.
3. Костенко О. М. Культура і закон у протидії злу / О. М. Костенко. – К.: Атіка, 2008.
4. Алексеев С. С. Избранное. Наука права / С. С. Алексеев. – М.: Статут, 2003. – 480 с.
5. Національні тенденції та міжнародний досвід сучасного праворозуміння / [за ред. Н. М. Оніщенко]. – К: Юридична думка, 2013. – С. 271.
6. Нерсесянц В. С. Теория права и государства. Краткий курс / В. С. Нерсесянц. – М., 2001. – С. 29, 30, 47.
7. Теорія держави і права: [навчально-методичний посібник / за ред. А. Є. Шевченко]. – Вінниця. – 255 с.
8. Латыпов Н. Минута на размышления. Основы интеллектуального тренинга / Н. Латыпов. – СПб: Питер, 2005. – С. 119–120.

Стаття надійшла до редакції 05 листопада 2014 р.

Державна податкова служба України

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Національного університету
державної податкової служби України
(економіка, право)

№ 1(68) 2015

НАУКОВИЙ ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ (ЕКОНОМІКА, ПРАВО)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Заступник головного
редактора

Заступник головного
редактора

Відповідальний секретар

Тарангул А.А.,

доктор економічних наук, професор

Онишко С.В.,

доктор економічних наук, професор

Цимбаа П.В.,

доктор юридичних наук, професор

Василькова Т.В.,

кандидат економічних наук, доцент

Андрущенко В.А.,

доктор економічних наук, професор

Бахін В.П.,

доктор юридичних наук, професор

Білоус В.Т.,

доктор юридичних наук, професор

Варналії З.С.,

доктор економічних наук, професор

Воронова А.К.,

доктор юридичних наук, професор

Галянтич М.К.,

доктор юридичних наук, доцент

Гончаренко В.В.,

доктор економічних наук, професор

Горленко І.О.,

доктор географічних наук, професор

Дедекаєв В.А.,

доктор економічних наук, професор

Долгий О.А.,

доктор наук з державного управління,
професор

Лисенко В.В.,

доктор юридичних наук, професор

Нечай А.А.,

доктор юридичних наук

Ніколаєв В.П.,

доктор економічних наук, професор

Новицький А.М.,

доктор юридичних наук

Попович В.М.,

доктор юридичних наук, професор

Ріппа С.П.,

доктор економічних наук, професор

Тимченко А.Д.,

доктор юридичних наук, професор

Шижка Р.В.,

доктор юридичних наук, професор

Рекомендовано до друку Вченою радою Національного університету ДПС України,
протокол № 6 від 11 грудня 2014 року.

Фахове видання економічного та юридичного спрямування
(постанова президії ВАКу України від 10 лютого 2010 р. № 1-05/1)

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.
Рукописи рецензуються редакційною колегією.
Зміни тексту та скорочення, що впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування
вносяться редакцією за погодженням авторів.
При передруку матеріалів посилання на „Науковий вісник Національного університету
ДПС України (економіка, право)” обов’язкове

**Свідоцтво про
державну реєстрацію
КВ № 19976-9776 ПР
від 29.03.2013 р.**

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ ТА ВИДАВЦЯ: вул. Карла Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна, 08201.

Тел. (04497) 60-9-94,

e-mail: visnik@asta.edu.ua. Веб-сайт: www.asta.edu.ua.

© Національний університет державної податкової служби України, 2014

До авторів збірника:

Шановні друзі!

Звертаємося до вас з проханням дотримуватися таких вимог до матеріалів, що надсилаються до редакції:

1. Зміст статей повинен відповідати профілю журналу. Обсяг статті, враховуючи список літератури, таблиць, фотографій і малюнків, не повинен перевищувати 10 сторінок машинописного тексту, що надрукований через 1,5 інтервала на аркушах стандартного формату А4, оглядової статті (з погодження редакції) 10 сторінок, короткого повідомлення – 1 сторінку.
2. Заголовок статті повинен бути коротким і розкривати тему.
3. Рукопис до редакції подається у одному примірнику. Сторінки обов'язково пронумеровані. Розміри полів: зліва – 30 мм, справа – 20 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм.
4. Автор зобов'язаний ретельно вчитати рукопис і підписати його на останній сторінці.
5. На першій сторінці рукопису зазначаються атрибути статті:
 - назва рубрики, для якої призначений матеріал (якщо такої рубрики немає, то редакція визначає її за власним розсудом);
 - індекс за Універсальною десятиковою класифікацією (УДК);
 - прізвище, ім'я, по батькові авторів повністю, вчений ступінь, повна назва організації, де працює чи навчається автор;
 - назва статті;
 - анотація українською та англійською мовами (не більше 75 слів);
 - ключові слова.
6. Рукописи приймаються і публікуються лише українською мовою.
7. Цитати, таблиці, статистичні дані, цифрові показники, що підвищують рівень аналітичних матеріалів, обов'язково подаються з посиланням на джерела у кінці на відповідній сторінці; нумерацію посилань на ту чи іншу роботу позначати в тексті у дужках за порядковим номером цієї роботи в списку літератури. Першоджерела подаються на мові оригіналу. Таблиці повинні бути пронумеровані й мати заголовки.
8. У кінці матеріалу потрібно вказати прізвище, ім'я та по батькові автора, його поштову адресу, номер телефону. До статті додається дискета з матеріалами.

Увага!

Відповідальність за точність викладеного матеріалу покладається на автора.

Матеріали, зіскановані та недбало оформлені, з грубим порушенням правил редакцією не розглядаються і не рецензуються.

Над випуском працювали:

Редактор-коректор
Технічне редагування та
комп'ютерне верстання

Грабарчук М. М.

Лисенко О. В.

Підп. до друку 17.12.2014 р. Формат 70х108/16 Папір офсет. № 1.
Друк різнографічний. Ум.-друк. арк. 11,9. Обл.-вид. арк. 12,5.
Тираж 500 прим. Зам. № 572.

Видавець і виготовлювач
Національний університет державної податкової служби України
вул. Карла Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08201

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої діяльності
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 4336 від 12.06.2012 р.*

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ДЕРЖАВНОЇ
ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ (ЕКОНОМІКА, ПРАВО)**

Засновник та видавець
Національний університет
державної податкової служби
України

Щоквартальний
науковий журнал

Заснований у
травні 1997 р. **№ 1 (68) 2015**

УДК 33/34 + 657

ЗМІСТ

Право

Історія та теорія держави і права

<u>Доценко В. О.</u> Правове регулювання релігійних громад та конфесій в Україні 1920-ті роки.....	4
<u>Костюченко О. С.</u> Визначення поняття „правове забезпечення”.....	11
<u>Наулік Н. С.</u> Генеза діяльності прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді.....	17
<u>Нижник Н. Р.</u> Правовий моніторинг як необхідна складова законотворчого процесу.....	26
<u>Шевченко А. С., Старостюк Л. В.</u> Проблеми розвитку теорії держави та права контексті модернізації юридичної освіти в Україні.....	33

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

<u>Бирковий О. І.</u> Проблеми становлення інститутів місцевого самоврядування та державного управління в Україні.....	39
<u>Боднарчук О. І.</u> Правове забезпечення системи опіки над дітьми-сиротами в Польщі: досвід для України.....	43
<u>Бригінець О. О.</u> Історичний розвиток правового забезпечення економічної безпеки держави.....	49
<u>Гарбінська-Руденко А. В.</u> Теоретико-правові аспекти формування категорій валюти та валютних правовідносин.....	55
<u>Глушенко К. В.</u> Проблема уклонения от уплаты налогов как социальный феномен.....	61
<u>Іскоростенський А. М.</u> Правова передумова створення фінансово незалежних громад.....	68
<u>Литвин О. В., Литвин Н. А.</u> Правове забезпечення інформаційної політики України в сучасних умовах.....	74
<u>Мацелик Т. О., Мацелик М. О., Пригоцький В. А.</u> Співвідношення юридичного конфлікту та спору: теорія і практика.....	81
<u>Онїщик Ю. В.</u> Мито в системі митних платежів: поняття та правова природа.....	87
<u>Петрова І. П., Косиця О. О.</u> Адміністративна діяльність ДФС України у сфері справляння податків як об’єкт інформаційного забезпечення.....	93

Ірпінь – 2015

Чайка В. В. Передумови взаємодії податкового та цивільного права.....	99
Яцишин Н. Г. Захист прав платника податків: досвід Польщі та України.....	105
Новицький А. М., Гордійчук М. В. Особливості американської моделі регулювання електронного документообігу (на прикладі США).....	112
Добрянська Н. В. Загальна характеристика та нормативно-правове регулювання адміністративно-господарських санкцій.....	120
<i>Кримінальне право, кримінальний процес та криміналістика</i>	
Антипов В. В. Незнання або нерозуміння закону як обставина, що виключає злочинність діяння.....	127
Дідківська Г. В. Судова практика призначення покарання неповнолітнім за вчинення кримінальних правопорушень.....	132
Лазебний А. М. Підготовка, призначення та проведення експертиз при розслідуванні кримінальних правопорушень проти громадського порядку.....	138
Лисенко В. В., Курілов Г. М. Оперативно-розшукове забезпечення виявлення незаконного обігу товарів.....	144
Лисенко О. В., Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування.....	150
Мілевська А. О. Нотаріальний документ як об'єкт криміналістичного дослідження.....	157
Самілик Г. М. Спірні питання визначення об'єкта та предмета злочину.....	162
Супрун Т. М. Загальна характеристика класифікації правових презумпцій у кримінальному праві.....	168
Шкелсбей В. А. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: вітчизняний та зарубіжний досвід.....	175
Діков І. В. Процесуальні особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.....	180
Завидняк В. І. Прояви судового прецеденту в країнах пострадянської правової науки.....	186
Пацало Л. В. Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із нецільовим використанням бюджетних коштів: проблеми та напрями їх подолання.....	191
Цимбал П. В., Антонюк А. Б. Особливості реалізації засад міжнародного співробітництва під час кримінального провадження: міжнародно-правовий аспект.....	196
Чигрина Г. Л. Письмові процесуальні документи, які фіксують початок досудового слідства, та їх значення у кримінальному провадженні.....	202
<i>Цивільне та господарське право</i>	
Антошкіна В. К. Загальна природа тлумачення в цивільному праві.....	210
Жерж Н. А. Шляхи реформування та вдосконалення третейського судочинства в Україні.....	217
Онишко О. В. Державне регулювання господарських правовідносин у контексті реалізації принципів і методів господарського права.....	223
Печуляк В. П. Теоретико-правові питання визначення місця лісового права у загальній системі вітчизняного права.....	229
Амеліна А. С. Нова структура Цивільного кодексу України як здобуток кодифікації.....	235
Дідук А. Г. Проблемні аспекти поняття терміна „інформація” в цивільному праві.....	242

Міжнародне право

<u>Долгий О. А., Долгий О. О.</u> Антикорупційні положення Кодексу ООН щодо поведінки посадових осіб органів охорони правопорядку: стислий коментар.....	248
<u>Ємець О. М.</u> Особливості і правового забезпечення міжнародного співробітництва у протидії злочинності.....	254
<u>Раскалей М. О.</u> Захист прав людини-споживача як об'єкт міжнародно-правового регулювання.....	260
